

Liber yconomitorum Aris-
totelis tractatus de governa-
tione rerum domesticarum cum comen-
tario magistri Johannis ver-
soris legentium aspectibus
multum amenus.

Liber primus

Economicorum

Economica et politica differunt non solum sicut domus et ciuitas: hec enim subiecta sunt eis. Verum etiam. quia politica ex multis principibus est. Economica vero monarchia. Artium quoniam alique sunt distincte. et non eiusdem est facere et uti eo quod factum est. puta ut lira et fistula. Politice vero est ciuitatem ab initio bene constituere. et ea existente bene uti. Patet etiam quod economice sit domum atque possessiones acquirere atque uti eis. Ciuitas quidem igitur est domorum pluralitas. est etiam prediorum et possessionum abundans ad bene viuendum. Palas enim est quando nequierit hoc habere dissoluitur ciuitas et communicatio. Amplius autem quoniam huius causa conuenit. eius autem causa unumquodque est quod factum est. et in substantia eius est hec existens. Quare quidem palam quod economica prior est politica nihilominus eius opus. Pars enim ciuitatis domus est. Videndum de economica quid sit opus eius

Determinata parte pri-

ma moralis philosophie. nunc dicendum est de secunda parte eiusdem. Et quia pars ista cum sequenti nunc plerumque lateat et rara est. ideo vis principalior premitur ad que dam dubia. que iuxta capitulorum sententiam siue exigentiam interferuntur. ex quibus relucidius poterit sub conspectu effectus penitus totalis comprehendere. Circa

exordium igitur correspondens huic parti secunde (quod est de bono communi domestico. et cuius sunt domesticæ ut patuit in principio ethicorum) est aduertendum quod iste liber totalis diuiditur in duos libros partiales. In primo determinatur de partibus economicis. et de communitate viri et mulieris. que dicitur nuptialis. et de communitate parentum et filiorum. que dicitur paterna. et de domesticis ad seruos. que dicitur domestica. In secundo vero libro completitur illa que minus completere sunt in primo dicta. Primus liber subdividitur in duos tractatus. In secundo determinatur de speciebus economicis capiendum economicam pro habitu quo quis domum suam scit bene regere. Primus autem tractatus sex continet capitula. In primo philosophus enumerat partes economicas. scilicet quas due erunt partes universales domus. scilicet homo et possessio. per hominem vir et mulier intelliguntur. sed per possessionem intelligitur possessio naturalis et artificialis. Artificialis possessio dicitur sicut pecunie et vestes. Naturalis ut agri prata. Sed partes materiales sunt vir et uxor et bos aras. Et prima cura economicis esse debet de iure. et quantum ad ea que sunt extra domum curam gerere debet de agricultura. Prima autem et necessaria possessio economicis est ad seruum. que est possessio animata. Et talis est duplex. scilicet curator. qui habet precipere. et opator qui habet obedire. Huius autem economicis quatuor sunt species. scilicet acquisitiua. custodia. usus. et ordinatiua. Debet enim habere prudentiam ad acquirendum necessaria. custodiendum expendenda. et ordinandum domum recte. et sic domus economicis bene stabit. Acquisitiua dispositio est ut res empta cito soluentur. et vendite res in custodia ad debitum tempus referuntur. Subiectum autem huius libri est homo in quantum est pars domus. et de illo melius patebit in libro quarto. Liber autem prior precedit politicorum. pro tanto quia ille tractat de communitate. que est ciuitas. prior autem liber de communitate domus que est pars prioris communis. sed pars est prior suo toto. et quia de partibus prior est speculatio. ideo rationabiliter presens liber precedit politicorum. Et differunt scientia libri presentis a scientia libri politicorum. cum quo etiam conuenit in hoc. Nam scientia presentis libri est de constitutione domus que est pars ciuitatis. qua constructa sciet quod debeat regi. Sic etiam scientia politicorum est de constructione ciuitatis. qua constructa sciet quod debeat regi. Differunt tamen in hoc quod politicorum tractat de principibus et tota familia ciuitatis alicuius. Sed presens liber solum tractat de una domum regente scilicet ipso economo. Sic igitur pars intentio philosophi quo ad primum capitulum.

Ad euentiam autem

meliozem huius capituli erunt undecum dubia. Quorum primum est hoc. Cur philosophus non absolute ostendebat quod sit economica. sed hoc facit comparando eam ad politiam cum tamen absoluta consideratio precedere debet respectui. Ad hoc dicitur quod economica est pars politice modo pars habet se respectiue ad suum totum. Et hoc considerando partem formaliter. Materialiter vero pars est quedam res absoluta que quis non sit sine illo respectu. potest tamen absque illo considerari. et sic habet in se aliquid per quod ab alio distinguitur. Et quia philosophus ostendit quod sit economica. ideo rationabiliter interuenit comparatio.

Dubitat secundo quare non posuit diametrum inter economiam et monarchiam. sicut posuit inter economiam et politicam

Ad hoc dicitur quod domus economica et monastica est de se nota. Monastica enim ipso iure vniu. economica vero plura. Et quod politica ipso iure plura. id maior est diuersitas inter economicam et politicam. quam inter economicam et monasticam. neque vniu. credat esse aliud propter diuersitatem. posuit inter eas diuersitatem et non inter prima.

Dubitat tertio. vix economica et politica differant specie. Et videtur quod non. quod dicitur genere. Et tenet prima. quod domus generalis maior est quam specifica. Secundo sic. nam dicitur solus fin magis et minus. quam non diuersificat speciem. Ad hoc dicitur quod dicitur specie capiendum economicam per societatem domesticam et politicam per societatem civilem. Etiam politica contra nomen dicta differt ab aristocrasia. alia enim non est species politica. quod est philosophum tertio ethicorum. Sed hec maior est diuersitas quam diuersitas politica quam cum economica eo quod ille plus principatur. quod non est in economica. Ad rationem ergo dicitur quod maior multitudo hominum in minor multitudo non dicitur specie quam ad materialia. quod omnes homines sunt eiusdem speciei. dicitur tamen quod ad formalia. quod formatio hominum diuersa est illi multitudinis diuersus modus viuendi et principandi. et sic de economica et politica. Etiam illa dicitur quod subiecta sunt distincta. quod scilicet secantur quoad modum et res de quibus sunt. tertio de aia. scilicet subiecta economicæ et politice sunt distincta. nam subiectum politice est ciuitas. economicæ vero domus. Vnde sciendum quod domus per ut capitulum per societatem domesticam ad prius sic definitur. Est multitudo plurium hominum in vno habitaculo habitantium. propter sustentationem vite et propter proprietates quotidianas. id est quod edant et bibant et habitent simul.

Dubitat quarto. vix domus sit subiectum prius scilicet. et videtur quod non. quod prius scilicet solus tractat de principatu nuptiali paterno et despotico. talis autem principatus non est ciuitas domestica. Ad hoc dicitur cum philosopho in hoc primo quod sic. Ad rationem dicitur quod talis principatus non est solus principatus sed etiam istorum quod est principatus. et ideo principatus economicæ puerit cum domo siue societate domestica.

Dubitat quinto. quod politica sit in multis principatibus cum tamen regibus piamidis quod sunt species politice siue monarchie. Et tamen vniu. princeps. Ad hoc dicitur quod philosophus loquitur in pluribus tyrannide accipiendo regnum. Vel dicitur quod per politicam intelligatur politica proprie dicta. quod est principatus ciuitatis. et distinetur a aliis quod sunt species politice ut patebit. in politicorum.

Dubitat sexto. quod intelligitur quod aliquid politica sit in monarchia. cum tamen mulier ita bene habet ordinare sic vir. etiam ibi est seruus disponens. quod est diuersus aliorum. Et in economica sunt plures rectores. et per prius politica non est monarchia. Ad hoc dicitur quod in economica et politica est vnus principalis princeps et dominus. licet sint plures rectores. ut philosophus ait. illi tamen sub vno principali continentur. Unde despotus est ille quod preponit seruo. vel quod respicit seruos eis preceptiendo. et hoc fit gratia domini.

Dubitat septimo. vix ciuitas domestica dignior sit quam ciuitas. Et videtur quod sic. nam in economica est solus vniu. princeps vel principatus. et ipse est dignior quam ciuitas in qua sunt plures. ut dicitur in metaphysice. et tertio politicorum. Ad hoc dicitur quod ciuitas ciuitas habet se sicut totum. ciuitas autem domestica sic ut pars. eo quod ciuitas componitur ex domibus et vicis tanquam ex partibus. totum autem est dignius suis partibus siue sua parte. Unde considerando ciuitates in se. tunc ciuitas dignior est domestica. ut statim ostensum est. sed considerando eas quod ad sua principia et modum principandi tunc domestica est dignior ut philosophus ait in ratione. et sic. per rationes si sunt aduersæ.

Dubitat octavo. vix ars rem faciens et ea vrens sit

dignior arte quam facit rem et non vritur ea. Et videtur quod sic. quod facere rem et vritur ea est maioris perfectionis quam facere rem et non vritur ea. Ad hoc dicitur quod tres sunt gradus dignitatis artium. Primus est artis que non rem facit sed vritur ea. Secundus que rem facit et non vritur ea. Tercius est que rem facit et vritur ea. Et sic patet quod dubium est falsum. Nam sic ars fabulis melior esset arte militandi. quod est falsum.

Ad rationem dicitur quod vltus rei non addit perfectionem sed magis imperfectionem.

Dubitat nono. vix economus sit domum constituere. Vbi sciendum quod idem est domus et economica. et ergo vnus constitueret reliquum. In hoc capitulo primo etiam ponitur definitio ciuitatis talis. Est domus pluralitas partium et possessionibus habundans ad bene viuendum ordinata. Et illa definitio est materialis. et in ea ponitur pluralitas domorum cum aliis precibus sequentibus per prima. Et dicitur habundans ad diuinam villem. Et addit ad bene viuendum propter concordiam. que in ciuitate esse non debet.

Dubitat decimo. vix persona sit ciuitas. Respondeatur quod non. imo nec puincia est ciuitas. quod excludit illa a definitione. cum dicitur domus pluralitas. quod ibi non est vera puincia vbi est domus pluralitas. Et sic etiam dicitur de politica oligarchia. que non est vera ciuitas. quod ibi non est vera concordia ciuium. Tamen ciuis primo dicitur a ciuitate sedo dicitur a apparitione. tertio dicitur a dispositione. Et fin hoc ciuis dicitur tripliciter. Primo ut est homo politicus subditus legibus et bonis consuetudinibus ciuitatis in bene obediendo et regendo. Secundo ut homo politicus in habitans ciuitate. Tercio ut est homo cui est potestas communiandi principatum consiliatio et iudicatio.

Dubitat xi. vix domus sit principale in ciuitate. Respondeatur quod non intelligendo de potestate perfectionis. Ciuitas enim habet se sicut totum. et domus sicut pars eius. modo totum est perfectius sua parte. Et si diceretur tamen domus minus requiritur quam ciuitas. ergo erit perfectior. Tenet prima quod illud est perfectius quod minus requiritur. Respondeatur negando primam. quod per nos hoc non attenditur perfectio. alia sequitur quod lapis est perfectior homine. quod est falsum.

Ars vero domus habet esse et possessio. Cum

autem primo in minimis natura singulorum

reperitur et de domo similiter se habet secundum huiusmodi. oportet utique prius dominum in domo vxore et bonis arantem habere. Nec quidem nutrimenti gratia. primum autem liberorum. Quare oportet utique quod de vxoris statu sunt tractanda bene disponere. Nec autem esse qualem oportet eadem esse instruere.

In secundo capitulo philosophus docet quod primo cura debet esse de partibus domus. Pro quo sciendum quod partes sunt duplices. scilicet principales et minus principales. Principales sunt domus et possessio. Minus principales sunt vir et vxor. et ille presunt ordinare ad pcreandum liberos. alie vero ad generationem nutrimentum et seruatum. Et maxima cura ipsius economi (quod ad ipsum pertinet) est quod bene regat vxorem et familiam. quibus distincte compositis rectori domus facilius cetera erunt ad ordinandum et ad accipiendum. Sicigitur patet intentio philosophi in hoc secundo capitulo. Ad cuius evidentiam meliorem erunt tria dubia.

Libert secundus

Dubitatur primo

An quilibet homo sit per se cohabitans domesticus. Et videtur quod sic ex hoc capitulo. Oppositum patet de heremita. quod est homo et tamen non est per se domesticus cohabitans. quia tamen sibi ipse vivit. Ad rationem igitur antea oppositam factam dicitur quod philosophus vult quod ille qui sic operatur est per se cohabitans domesticus. et sic dicitur philosophus in ista intelligitur indefinite et non vltiter.

Dubitatur secundo. utrum tamen tres sunt pres domus. Et videtur quod sunt pauciores. nam vir et mulier sufficere videntur. Secundo videtur quod sunt plures. quia ultra illas adhuc sunt filii servi et ancille. Tercio barbari vtebantur suis vxoribus ad arandum. et sufficere due pres. Ad hoc dicitur quod tamen tres sunt pres materiales domus. scilicet vir. vxor. et bos arans. Ad primum igitur rationem dicitur quod ipsa arguit de presibus minus principalibus. Ad secundum dicitur quod filii includuntur in parte sicut effectus in sua causa. et servi includuntur in domino sicut correlatiui in suo relatiuo. Ad terciū dicitur quod barbari in hoc errauerunt. unde recta ratio hoc non dicitur et.

Dubitatur terciū. an finis vxoris sit generatio plis. Et videtur quod non. Nam finis est primum in intentione. sed sic non est hic. Sed sic. vxor quandoque est nimis iuuenis quicquid nimis senex. et sic eius finis non est generatio plis. Ad hoc dicitur quod finis immediatus et propinquus mulieris est generatio plis. sed finis mediatu et remotus est saluatio vxoris. quod fit per saluatoem filiorum. Et per hoc patet responsum ad primum. Ad secundum dicitur quod cum est nimis iuuenis tunc sufficit generatio plis in intentione. sed si est nimis senex sufficit quod plus per generationem plium laborant. sic etiam si esset sterilis sufficit percreandi intentio.

De possessionis autem prima cura de ea que finem naturam. finem vero naturam laboratoria pro ea que est a terra. ut metallica et alia huiusmodi Georgica autem maxime quia iusta. non enim inhumane nec violenter sicut bellice. Amplius autem et eorum que finem naturam sunt. Naturaliter autem a matre nutrimentum omnibus est. quare et hominibus a terra. Adhuc autem ad fortitudinem multum confert. non enim sicut fabulis corpora inutilia facit. sed supfluitas corporis foras pergere et laborare. Amplius autem potentiam periculi aduersus hostes. horum tamen possessiones tantum sunt extra domum.

In hoc terciū capitulo docet quatuor. Primum est quod cura prima de possessionibus economi debet esse agricultura. quia magis iusta est quam alia ars humana. Secundum quod agricultura magis est naturalis. quia a terra nutrimentum capit minus tanquam a matre. Tercio quia agricultura perfortat corpus. quia (ut dicunt medici) modicum laborare perfortat corpus. et etiam circa artem illam non placet adeo magnus labor sicut circa alias artes. Quarto agricultura dat fortitudinem resistendi inimicis. Ad euentiam huius capituli scribunt quatuor dubia.

Economicorum

Dubitatur primo.

Inter possessiones naturales maxima cura economi debet esse agricultura. Et videtur quod non. quia plus debet curare de seruis et de bonis factis. nam illa plus conferunt fructum ad necessaria. Ad hoc dicitur quod agricultura magis. Ad rationem igitur negat antea quo ad primum. sed enim iste dignior sit. tamen ager plus valet ad indigentiam releuandam quia per agrum vita hominis perferuat. quod non fit per seruum. qui mercedem educit vitam. De alijs duobus dicitur quod non perferunt maiorem fructum. quia sine illis homo vivere potest. sed sine cultura agrorum vivere non potest.

Dubitatur secundo. quare agricultura sit maxime curanda. Ad hoc dicitur quod ad probationem illius sunt quatuor rationes. quas recitat philosophus in hoc capitulo. Et prima est. quia ista ars est magis iusta. et hoc in comparatione ad alias artes. Secunda est. quia ipsa est magis naturalis. Tercia est quia perfortat fortitudinem naturalem et corporalem. Quarta est. quia per eam inimicis fortiter resistitur.

Dubitatur terciū. utrum opus agriculture sit facile et opere fabrilis. Et videtur quod non. quia ad opus agriculture requiruntur quod plures pedes. ad opus autem fabrilis sufficiunt manus. Respondetur quod opus agriculture est facile arte fabrilis. plures enim colunt agros quam sunt fabri. et quia illud quod difficile est fugit. ars autem fabrilis magis fugit. et est difficilius. Ad rationem igitur dicitur quod in arte fabrilis totum corpus laborat. licet non moueatur localiter. et sic fortius laborat et intensius quam ille qui colit agrum.

Dubitatur quarto. An expediat civitati agricolam esse in bello. Et videtur quod non. quia minus instrumenti vnicuique tamen debet esse officium. ut patet primo politicorum. et agricola non debet bellare. Secundo. non expediat civitati in bello habere inexpertos. quales sunt agricola. Tercio. sicut non expedit direx sutori ex sili ratione. Rursus igitur quod expedit agricolam esse in bello. quia fortes sunt et robusti. Ad primum igitur negat maior. Ad primum dicitur quod loquitur de officiis principalibus. cum quo stat quod vnicuique per habere plura officia minus principalia. Ad secundum dicitur quod agricola propter expertiam non habent. sed magis propter resistentiam. Ad terciū dicitur negat do primum. quia non est sile. agricola enim vniuntur arte bellica alia ratione quam si sutor vteretur arte pistoria. Primum patet. quia agricola fugit quando est fugiendum. modo fuga est alicuius fortitudinis et versatur circa bellum. ut patet quarto ethicorum. sed sic non est in alijs.

Omni enim de coniuge prima cura:

Communicatio enim naturalis seie ac masculini est precipue. Presuppositum est quidem a nobis in alijs quam multa finem naturam affectant operari. sicut et aliud vnicuique. Impossibile est autem feminam sine masculo. et masculum sine femina hoc efficere. Quare de necessitate huiusmodi eorum consistit in cohabitatio societas. Quare in alijs quippe animalibus naturaliter hoc existit. In quantum perfectio magis participant in tantum non solummodo gratia plis percreande. In viris autem prudentioribus magis

Cū commento

determinatum est. Apparent euenire etiam magis auxilia facta et amicitie et coopationes ad inuicem. In homine tamē magis qm nō solū essendi vez etiam bene essendi gratia coopatores si/ bīnuicem masculus et femina sunt. Etia filiorū natura nō ministerij causa solū. s; utilitatis. Que em potētes ipotentib; fecerunt itez ipotētes re/ petunt. a potentib; etiam in senio ipotentē effe/ cti sunt. Si aut et natura replet hoc periodo sp/ esse: cū per vnū nequeat p speciem. tamē sicut p/ ordinata fuit virtusq; natura masculī et femine ad cōmunicatōem. Omnia em assumpta vtiliorē habere virtutē ad cōmunicatōem. s; p/ raria q/ dem ad idē p/ pueniētia Aliud qdē forte. aliud p/ fragile fecit. vt illud magis se custodiat p/ rē more Aliud vlciscat p/ fortitudine. et istud que/ rat p/ fortitudinē q/ foris sunt. illud p/ saluet q/ in/ tuis sunt Et ad opatōem illd qdē optet potēs eē et robustius Illud p/ ad exteriora debile Istud vero ad quietem deterius. ad motum aut salu/ brius. Et de filiis qdem generatōem. p/ priam vtilitatem vero cōmunē. Hoz quidem vero est nutrire. hoz vero edocere est

¶ In hoc quarto capitulo p/ bus docet q/ cōmunica/ tio viri et mulieris sit maxime naturalis. Ideo econo/ mus debet habere maximam curam de vxore. quod intelligit de istis que sunt in domo. Nā nec vir nec mul/ lier potest sine tali cōmunicatōe naturalia exercere. Se/ cundo docet q/ cōmunicatio a brutis differt a rationali/ bus. primo in hoc. q; talis appetitus in brutis solus est appetitus naturalis. sed in hoīe fit ex vtroq; tam ex p/ appetitus naturalis q; rationalis sunt. Secūdo differt. q; talis cōmunicatio in brutis fit solū p/ pter generatōem filioz. s; in hoīb; nō p/ pter hoc. sed vt in defectu parentū filij succurrant eis. et ecōuerso. Tercio q; p/ hmo cōica/ tione viri et mulieris vir et mulier acq; runt sibi cē p/ p/ tuum et summū bonū appetere. qd ē maxime naturale. Etia talis cōicatio est naturalis. q; natura dedit viro et fēie instrumenta generandi. Fecit em virū fortem et mulierē debile. ita q; vir defendat mulierē. Etia vir des/ ber videre q; sunt extra domū et ea p/ curare si fuerint ne/ cessaria. Mulier vero ad ea q; sunt in domo. vt ad filios et filias vt illas p/ seruentur. et sic erit bona p/ portio. Ad/ euidētia istius capiculi erunt tria dubia.

Dubitatur primo.

Utrum (si filius et pater ambo sunt in extrema ne/

versoris

cessitate constituti) plus sit subueniendum patri q; filio. Et videtur q; plus patri. Nam magistris parentib; et dijs nō potest reddi equalens meriti. ergo erit plus patri subueniendū q; filio. Ad hoc dicit q; pater plus diligit filium suum q; econuerso. ergo plus debet filio subueniri q; econtra. Tener p/ sequētia. nam illud quod plus diligitur. illi plus est subueniendū. Antecedens. p/ batur. q; illud plus diligitur qd est p/ sua q; illd quod nō est p/ sua. sic est de filio. q;. Ad rōem d; q; plus ē subueniendū filio p/ pter rōem statim factam. Et negat p/ na. q; sūt rōne. p/ bare q; plus esset subueniendū patri q; deo vel sib; p/ i. qd nō est dicendum.

¶ Dubitat secūdo. vtz plus sit obediendū patri q; al/ teri. Rūdetur q; alteri. q; deo magis obediendū est q; patri. imo inter dū etiā obediendū est p/ tris rē.

¶ Dubitat tercio. vtz vir et mulier sint eiusdē sp/ ei. Vbi sciendū q; q; tuor sunt p/ rures cardinales. vt paret q; rro ethicor. s; p/ rancia. fortitudo. iusticia. et prudētia. Et etiā sunt q; tuor dores cardinales in q; vniūf; s; cut ianua in cardinib;. Vterbi g/ a. p/ rancia corrūdet sa/ nitas. fortitudinē robur. iusticie pulcritudo. et prudētia corrūdet agilitas. Hodo q; b; intēti? pueniūt tales do/ tes sunt magis p/ riosi. et sic ē de viris. q; tales sunt ma/ gis virtuosī. Ipi em sunt pulciores. robustiores. agilio/ res. et saniores. loquēdo tñ de tota sp/ e. Et sic p/ q; viri et mulieres dñt fin magis et minus. Illa em nō diuer/ sificant speciem. et sic p/ r; responsio rē.

Rimo quidē igitur leges ad vxorem non inūtriari. sic em nec ipse iniuriar; patietur hoc etiam cōmunis lex sequitur. Et sicut p/ cta / gorici dicunt tanq; famulam ductam de lare ne/ quaq; decet opinari. nec iniuriandum decet In/ iuriā quoq; dico cōmunicatōis viri qui fo/ ris sunt. De coitu vero nec indigere nec itanq; absentem abstinere non posse. sed taliter vti q; sufficiat presente et non presente. Unde etiam bene habet quod Hesiodus dicit Oportet pu/ ellam ducere vt doceat bonos mores. nam dissī miles morū nequa q; amabiles. De ornatu au/ tem etiam sicut nec moribus oportet elatos ad/ inuicem appropinquare sic nec corporibus. De/ natus autem nihil differens est locutōis tra/ gediarum in apparatu ad inuicem.

In hoc q; nto capitulo p/ bus docet quatuor documē/ ta. Primum est. vir nō debet facere iniuriā mulieri. Ra/ tio est. q; als viceuerā ipa viro faceret iniuriā. Et in/ telligitur documentū sic. Vir nō debet coire cū alia mu/ liere sibi illegitima. Secundū documentū est. vir suam vxorem cognoscere debet temperate. Rō est. q; si nimis modici. tunc daret mulieri occasionē peccandi. Si ni/ mūm posset destituere eam. Tercium documentū est

Libet secundus

melius est contrahere cum virgine q̄ cum vidua. Ratio est. quia virgo melius compelli potest ad viuendum fm beneplacitum viri q̄ vidua. Quartum documentum est. Expediens est q̄ vir et mulier habeant ornatus coequales. Ratio est. quia alias inter eos oriri possit discordia si in ornatu essent inequales. Et sic patet intentio philosophi in hoc capitulo.

Ex possessionibus autem primum quidem ac magis necessarium quod optimum et principalissimum. Hoc autem est homo. Propter quod decet primo seruos studiosos ordinare. Seruorum autem species due sunt. scz curatio. et operatio. Quia vero videmus q̄ doctrine equales quosdam iuvenes faciunt necesse est ordinantem nutrire doctrinis. quibus attendenda sunt opera liberaliora. Lolloquium vero ad seruos nec iniuriari nec per dissolutos p̄mittere. et liberalioribus quidem honorandus operatoribus pluralitatem cibariorum. Et quoniam potatio vini iniuriosos liberos facit et mulieres a bonis sicut carthodonenses in exercitu. manifestum est q̄ de hoc aut nihil aut parum est dandum. Existens vero tribus opere. pena. et victu. Aliud quidem nec puniri. nec operari victum habere iniuriosos facit. Aliud vero penas et opera habere. victum autem non violentum et debilitatum facit. Restat ergo opera dare et victum sufficientem. Nam sine mercede impossibile est dominari seruo. merces autem victus sit sicut et in alijs. Quando bonis bonum non fit et melioribus melius. nec p̄mia bonitatis. sed malicie peiores sunt. sic et de seruis. Propter quod et deliberare oportet et distribuire singula condigne. et victum et vestitum ocium. et penas vero et opere imitantes me dicorum veritatem. vtilitatem medicine respiciendo. quoniam farmacia non esca propter cōtinuitates. Genera vero ad opera de seruis sunt optima. que nec timida. nec fortia valde. Utraq̄

Economicorum

enim inique agunt. valde enim timidi non patiuntur. et valde iracundi non obediunt. Oportet enim in omnibus finem ponere. Iustum enim et moderatum libertatem in meritum poni. volunt enim liberare quando meritum est et tempus determinatum.

In hoc sexto capitulo philosophus docet de interiori possessione domus. scz de seruis. de qua nouem ponit documenta. Quorum primum est. seruus est prima et necessaria possessio economi. Cuius ratio est. q̄a est optima et principalissima pars domus. Secundum documentum est oportet ordinare seruos studiosos. Ratio est. nam ex quo prima et necessaria possessio est. vt dicitur documentum primum. ergo oportet ordinare seruos studiosos a quorum bonitate possessio dependeat. Unde seruus est organum animarum actuum et separatim alterius homo existens. (Organum) dicitur loco generis. quia domus per seruum operatur tanq̄ per organum. Secundo dicitur (animarum) ad differentiationem inanimatorum. Tercio dicitur (actuum) ad differentiationem instrumenti artificis. Quarto dicitur (separatum) propter manus et pedes. Quinto dicitur (alterius homo existens) Nam seruus non est sui ipsius. etiam dicitur hoc ad excludendum oues et boves. Tercium documentum est. expedit vt dominus seruum a natiuitate nutriat. Cuius ratio est. quia propter bonum sibi impensum diligentius laborat et suas fidelius respicit operationes. Quartum documentum est. economus debet loqui seruis suis modesta et non iniuriosa vel scandalosa. Cuius ratio est. quia si dat seruis verba iniuriosa. tunc prohibentur a labore. Si etiam dat eis verba nimis suauia. tunc reddit se cōtemptibilem. quia nimia familiaritas contemptum parit.

Quintum documentum est. economus debet ordinare diligenter seruis suis cibaria in copia. Cuius ratio est. quia in hunc finem serui laborant vt satientur. Sextum documentum est. economus nō debet seruis suis dare vinum. Et ratio est. quia non debet filijs suis dare vinum. quibus magis videtur licere porio vini. ergo nec seruis licet. Antecedens patet. nam propter vinum forte recederent a labore. quia vinum et mulieres faciunt apostatare sapientes. Septimum documentum est. economus debet dare seruis suis opus et penā determinato tempore et victum sufficientem. Ratio est q̄ si dat eis victum sine opere. tunc facit eos lassatos et inobedientes. Si vero dat eis opus sine victu. tunc fiunt nimis debiles. Et per penam intelligitur opus laboriosum. Octauum documentum est. serui non debent esse timidi. iracundi. fures. nec passionati. Ratio est. quia si sint timidi non sustinent ardua. Si iracundi. non veniuntur dominum. Debent igitur esse mediocres. Nonum documentum est. economus debet seruis quandoq̄ dare ocia. quandoq̄ autem labores. tamen moderate. Ratio est quia (vt dicitur in ethicis) requies et ludus necessaria sunt vite. Sic igitur patet intentio phi quantum ad presentem tractatum.

Species vero economice sunt quattuor quas circa res oportet habere. Est enim acquirere possibile. oportet esse et ea vero custodire. Si vero nonnulla utilitas acquirēdi nec non esse ornatum et usum utilem. Horum cū gratia illius egemus. distinguere tamen oportet singula. et magis fructifera oportet esse. et sic operationes distribuere. Ad custodiam vero et latrocinis licet uti. Attica vero dispositio utilis. retribuentes enim omnia emunt. Et horum dispositio et positio non est in dispositionibus pecioribus. Et per ipsum vero omnia ordinari. et singula ad ipsius respicere. Et dyoy dicebat. nemo aliena ut propria curat. Unde quicquid conuenit per se fieri oportet et curam habere et psian et libij prouerbijs bene habet. Alius quidem interrogatus quid magis equum impingat. domini oculus. Libius vero interrogatus. quale sterius ad agrum optimū. domini vestigia dixit. Custodienda quidem igitur alia ipsum virū. alia vero uxorem. Et utriusque distinguantur opera dispositionis. Et ad hoc distinguendum. in propriis quidem dispositionibus seu ordinatibus raro. In his vero que sub cura sunt sepe. Non enim possunt bene nisi appareant bene imitari. nec in alijs erit cura. Unde impossibile negligentibus dominis super astiores sollicitos cū. Cum autem hec ad virtutem bonam et ad dispositionem villia. oportet prius dominos seruis surgere. omnibus surgere et dormire vltimos. et nunquam sine custodia domum esse. sicut et civitatem. Et quecumque oportet eus facere nec nocte nec die omittere. Surgere tamen de nocte hoc enim ad sanitatem et ad philosophiam et ad bonam dispositionem utile.

In secundo tractatu plus determinat de speciebus economice capiēdo economicā pro habitu quo quis domū suā bene regit. Et iste tractatus dividit in duo capitula. In primo ponit tria documenta. Quorum primum est. et quattuor

sunt species economice. scilicet acquisitiva custoditiva ordinativa et utilis. Secundum est. quod economus debet curare fructifera. Tertio est. quia illa valent ad conservationem domus. Quarto est. quod omnia (que pertinent ad domum) economus debet custodire. ut eis tempore necessitatis uti possit. Ad evidentiam autem meliorem predictorum erunt tria dubia.

Dubatur primo

Utrum quis possit bene appetere diuitias virtuose. Et videtur quod non. quia tunc fieret auarus. Ad hoc dicitur quod diuitie bene possunt virtuose appeti. et maxime ille que consistunt in operationibus naturalibus et artificialibus. Ad probationem dicitur. quod ipsa procedit indiffinita et non universaliter. ergo etc.

Dubatur secundo. utrum diuitie sunt in infinitum appetende. Ad hoc dicitur quod non. quia homo est potentie finite. modo finitū non debet appetere infinitū. Et si diceres. tamen illiberalis non appetit tantū quin eius appetitus plus desiderat. ergo etc. Respondetur quod liberalitas non solum consistit in accipiendo. sed etiam in exponendo. scilicet quod qualiter quā et sic de alijs circumstantiis.

Dubatur tertio. utrum quis possit actualiter appetere diuitias in infinitum. Respondetur primo. si intelligatur quod inclinatio est infinita. ut quia appetitus est infinitus et sic est falsum. Secundo respondetur sic. quod illa res quod appetitur sit infinita. et sic iterum est falsum. Tercio respondetur. quod quantumcumque aliquis appetit diuitias. tamen potest adhuc plures appetere. et sic potest concedi secundum quod habetur primo politico. scilicet quod appetitus diuitiarum crescit in infinitum.

A modicis quidem rebus atticus mor-

dus usu fructuum utilis dicitur. In magnis autem diuitiis his que ad annum et ad mensem consumuntur. Idem de suppellectilium usucorum que quotidie. et eorum que raro. hec tradenda sunt semper astantibus super his. Et eorum custodiam per tempus aliquod faciendū. ut non lateat quod saluum et quod deficit. Domū etiam ad rerum custodiam construendā ad sanitatem et salutem ipsarum que intus. Dico autem rebus putat victualibus et indumentis. qualis expedit et victualium. quia sicca et qualia humida. Aliarum quoque rerum. qualis locus amicis et servis et liberis. feminis et masculis et extraneis. Domus oportet quidem frigidam esse pro estate. calidā vero pro hyeme. Hec etiam versus sit boreas et non equaliter lata. Videtur etiam in magnis economis utilius hostiarum esse. quod in alijs sit inutilis. ad salutem intrantium et eorum. Ad bonum

Liber secundus

vero vsum vasorum latonicū Oportz em vnu quodq; in suo loco poni. sic enim paratum existens non queritur

In scdo caplo pbs docet de alijs speciebus economice. 2 ponit tria documenta Prīmū. Ecomus est sicut indus trialis Rō quia cōfert vtilitatē cōitari domestice. Secūdū. Ecomus d; curatoriū supellectilia cōmiserere et intelligit si h; Tercū. in domo debent esse anguli diuersi Rō. quia diuerses res diuersimode debent custodiri. et ad euitandum ne p;traria ponātur in eodē loco. Etia extra nei non debent scire secreta ecomoz. Et domus eorum debet esse quo ad ostium 2 fenestras versus boreā. quia ille ventus serenus est 2 san' p; corpe Etia expedies ē q; in domo sint ostiarij nō pfecti s; claudē vt meli' inspiciant intrātes 2 exeūtes. 2 vt se in alijs nō occupēt. Ultimo circa primū attēdēda est sufficiētia pū dom'. q; oēs ptes domus hūc se vt mēsurā aut vt mēsuratū. Si pū sic est mīster. Si scdm h; est dupl'r. aut tales res sunt aiare aut in aiare. Si pū hūc est tripl'r. vel aia intellectiua 2 sic ē sensus. vel sensitiua vt boues. vel vegetatiua vt arbores Si scdm hūc est dupl'r. vel sunt ab intra vel ab extra. Si pū sic est familia Si scdm hūc est ventus

Onā mulierē oibus que intus sunt dñari oportet curam habentē oīa fm scriptas leges. non pmissentem ingredi vllum. si non pcepit vir. cauētē p;cipue verba forēntiū mulierum ad corruptionē aīme et que intus sibi contingunt vt sola faciat. et si qd sinistre ab ingredientib; fiat. vir h; causam dñam exstentē expensaz 2 sumptuū ad festiuitates quas qdem vir pmiserit. Expensis tñ et vestimento 2 apparatu minori vtentem. q; etiā leges cinitatis p;cipiunt. Considerantē quoniam nec qstus vestimentoz differēs forma nec auri multitudo tanta est ad mulieris virtutem quanta modestia in quolibet ope. 2 desiderium honeste atq; compositē vite Est em qlibet talis ornatus elatio animi. est 2 multo certior ad senectutē multas laudes sibi 2 filijs suis retribuendo Taliū qdem igitur ipa se in animū cōposite vite debet dñari. Indecens em viro videtur scire que intus sunt In ceteris vero oib; viro parere intendat. nec quicq; ciuiliū audiēs nec aliquid de his (que ad nuptias spectare videntur) velit peragere. sed cum tempus exigit

Economicorum

propos filios filiasq; foras tradere aut recipere intus. tunc autem pareat viro in omib; et si mul deliberet 2 obediat si ille precipit arbitrās non ita viro turpe eroum que domi sunt quicq; peragere. sicut mulieri que foris sunt quicq; perquirere.

Sic est scds liber economicorum. in q pbs determinat magis p;plere de cōdicatōe viri 2 vxoris ad inuicē et p;met duos tractat' In pmo determinat de qbusdā p;ijs viri 2 mulieris. q in cōitate eoz s; seruāda. Primus aut tractat' p;plectit qnq; capla In qz pmo determinat q; licet mulier d; se h;e ad ea q sunt circa virū. de q erūt octo dos eumēra cū vna dubitatōe Primū. mulier sp d; dñari hūc q s; in domo. Rō q; vir nō p; singla respicere. Scd; mulier nō d; admittere q; intrent extranei sine licentia viri. cuius tres sunt rōnes. pma ne sciāt secreta domus. scda ne mulier diffamet. tertia ne vir inclamet mulierē. Tercium. mulier d; esse dñā sumptuū 2 expōndoz in domo. p; ex rōne pmi. Quartū. mulier nō d; vt viciū 2 vestitu maiori q; est mos in ciuitate Ratio. q; als de ea fieret suspicio. Quintū. mulier nō debet se intromittere de magnis 2 excellētibus. Rō. quia als fieret ingrata viro. Sextum. si filius d; ducere vxorem aut filia maritum expedit vt fiat ex deliberatione viri 2 mulieris Septimū. mulier non debet factis viri cōtradicere. Ultimū. turpius est mulieri se intromittere de magnis q; viro se intromittere de paruis. Ratio. quia primū excedit potentiam mulieris. secundū vero non excedit potentiam viri

Dubitat. si esset mulier q virū nō haberet. virū talis d; se intromittere de magnis. Ad hoc d; q in aliq; licz. puta honestis. sed in arduis debet amicos inuocare

Ed arbitrari decet ppositam mulierē viri mores 2 vitesue leges sibi iponi a deo sibi impositas cum nuptijs 2 fortuna pūctas quos eādem si sapiunt humil' 2 sapienter ferat facile regat domum. si vero nō difficil'ius propter quod decet non solum eā ptingit virū esse ad rez p;peritatē 2 ad aliam gloriā vnanimē eē ac iuxta velle seruīre. verum etiam in aduersitatibus. Si qd aut in rebo de erit vel ad corporis egritudinē vel ad ignorantiam anime manī festa dicat queq; optima. 2 in decentib; obseq; tur. Preterq; turpia q; agere aut sibi nō dignum aut memorē esse. si qdem vir aie passione ad ipam pacauit. de nibilo cōqueratur qsi hoc illo nō pagentē. sed hec oīa egritudinis aut ignorantie pene 2 occasiōe peccatoz. Quāto em q; in his diligentius obseq; tur. tāto maiorem

gratiā obtinebit. cū curatus extiterit. et cum ab egritudine fuerit liberatus. Et si qđ eo iubēte bñ habentiū nō paruerit mulier. multo magis sentiat a morbo curatus. Propter qđ decet timere hñdōi. In alijs aut multo diligētius obsequi qđ si ipa empta venisset ad domū. magno em̄ precio empta fuit. Societate nanq̄ vite et liberorū pcreatōe in qbus nihil magis nec sanctius fiet. Adhuc mulier siqđem cum felici viro vixisset. nō quoq̄ s̄ illi fieret diuulgata. Siqđem non. modicū est nō vti bñ p̄speritate et nō humiliter. verū etiam aduersitatē bene sufferre multo magis melius merito honorat. In mulieris doloribz et iniurijs esse et nihil turpe pagare fortis animi est. Quare qđem igit̄ decet in aduersitate virum nō puenire. Si vero sibi quicq̄ mali ptingat arbitrari. hāc optimā laudē sobrie mulieris. Existimantē qm̄ nō alcestes tanq̄ sibi acq̄rere gloriā. nec penelope tot et tantas laudes meruisset si cū felicibz viris vixisset. Hunc aut̄ admeti vlixis aduersitates pauerāt eis memoriā immortalē. facit em̄ in malis fideles et iuste viris a diis non immerito sunt honorate. Prosperitates em̄ facile inuenire p̄cipātes. aduersitate aut̄ nolunt cōicari nisi optime mulier. Propter quod multo magis decet virum honorare et in verecundia iō habere si scit pudicitia et opus aiositatis. filius fm̄ herculē non seq̄tur mulierem. ergo qđem in typo legū et morum oportet se custodire

In secō caplo ponit q̄tuor documenta. Prīmū. mulier dz sequi mores sui viri. Scđm. mulier dz esse patiens cum suo viro nedum in p̄speris. sed etiā in aduersis. Tertium. mulier debet orare deum nec cōtingat ei virū in aduersis p̄ire. Quartū. mulier nō debet verecundari si a viro non parit filium pulchrū. neq̄ de eo qđ vir non sit diues

It̄ aut̄ in silibz leges adinueniat vxoris ad vsum. qm̄ ad domum viri tanq̄ socia gratia filiorū et vite venit relinq̄s domū genitorū viri et sui noia habitura. qbus nihil quidē

sanctius fiet. aut circa qđ magis vir sane mēte studebit qđ ex optima et p̄ciosissima muliere liberos p̄creare. Senectutis pastores q̄si optimos et pudicos custodes. patris ac matris ac totius domus p̄seruatores. qm̄ educati quippe recte a patre et a matre sancte atq̄ iuste ipsi v̄tētes. q̄re merito boni fiūt. hoc aut̄ nō obtinētes patient̄ defectū. Exēplū em̄ vite nisi filijs parētes dederūt purā et excusabilez cām ad inuicē habere poterant et timorē. ne p̄cepta filijs cum non bene vixerint ad interitū ip̄is erit. Propter qđ em̄ nihil decet omittere virū ad vxoris doctrinā. vt iuxta posse q̄si ex optimis liberos valeant procreare. Eten̄ agricola nihil omittit studendo vt ad optimā terrā et maxime bene cultā bonūz semē p̄serere. expectans itaq̄ optimū sibi fructū fieri. et vult p̄ ea mori vt de uastari nō possit. et si sic cōtingit mori cum inimicis pugnando. et hñdōi mors maxime honorat. Vbi autē tantū studiū fit p̄ corporis esca. ad quā semen ale confundit̄. qđ si p̄ liberis et matre atq̄ nutrice. nōne ore studiū faciendum est. Hoc em̄ solo esse om̄e mortale sp̄ et immortalitatis esse p̄cipat. et sic om̄es petitōes et orationes diuine p̄manēt patronorū. Vñ qđ p̄tēnit b̄ deos negligere videt̄. p̄pter deos itaq̄ eē corā quibz sacra mactant̄ et vxorē duxit. et multo magis. qz se post parētes vxori tradidit ad honorē.

In tercio caplo ponit tria documēta. Prīmū. vir debz studere vt inueniat leges qđ faciat optimā mulierem. et ex p̄nti optimos filios ḡneret. Et puer obtinebit nomē patris qđ intelligit̄ de cognomine. Scđm. vir dz studere vt faciat bonos filios. qz al̄s nō sunt apti ad hereditatē patris adeundā. Tercūz. in cōitate domestica melius est p̄curare filias ad felicitatem et beatitudinem

Ap̄imus honor sobrie mulieris ē. si videat virum suū obseruantē sibi castitates. et de nulla alia muliere curam magis habentem s̄ p̄ ceteris oibz p̄p̄iā et amicā et fidelē existimat̄. tāto etiā magis studebit se eē talē mulier si p̄gnouerit fideliter atq̄ iuste ad se virū amabī

Liber secundus

tem esse. et ipsa circa verū iusta et fidelis erit. Ergo et prudentem virum non decet ignorare nec parientis qui sui honoris sunt. nec quod uxoris. et filij proprii decens et tribuens unicuique que sua sunt. ut sic factus et iustus multo gratius fert quisque honore suo priuatus. Neque si aliorum qui etiam multa dedit propria auferendo libenter acceperit. Nil quoque iustius ac proprius est uxoris ad virum quam societas et honor fidelis. Propter quod non decet hominem sane mentis ut ubicunque contigerit ponere semē suū. nec ad quālibet accesserit proprium immittere semen. ut non de generibus viliibus et iniquis filia liberis legitimis fiant. ut quidem sic uxor honore priuatur suo. filiis vero ad opprobrium adiungatur. De his ergo omnibus viro reuerentia debet. Appropinquare vero debet virum eius uxori propositum. et cum multa honestate modestia. et timore dando verba coniunctionis eius. quod bene habet acliciti operis et honesti multa modestia et fide utendo. Parua quidem et spontanea remittendo peccata. et si quid aut per ignorantiam deliquit moueat. nec metu incutiat sine pudore et verecundia. Nec etiam sit nimis negligens nec seuerus. talis quidem passio mulieris meretricis et adultere est. Cum verecundia autem et pudore equaliter diligere et timere libere mulieris est ad proprium virum. Duplex enim timoris species est. alia quidem sit cum verecundia et pudore. quam videntur ad patres sobrii filij et honesti. et ciues compositi ad benignos rectores. Alia vero cum inimicia et odio. sicut serui ad dominos. et ciues ad tyrannos iniquos et iniuriosos. Ex his quoque omnibus eligens meliora uxorem sibi concordem et fidellem et propriam facere decet. ut prout viro et non vereatur semper. et non minus ac si prius adesset. et tanquam reus omnium curatores. et quando vir abest ut sentiet uxor quod nullus est melior sibi. nec modestior nec magis sibi proprius viro suo. ut ostendat hoc

Etonomicon

in principio ad cōe bonū semper respiciens notitia quous nocua sint in talibus. Et si ipse sibi maxime domine. optimus totius vite rector existit. et uxorem talibus vti decebit

Am nec amicitia nec timore sine pudore nequaquam honorauit homerus. sed ubi amare precepit cum modestia et pudore Timere autem sicut helena ait dicens. prius reuerendus ac metuendus est mihi et terribilis amantissime socius. nil aliud dicens quam cum timore ipsum diligo et pudore. Et rursus vlixes ad nausicā dixit. De muliere valde miro et timeo. Arbitratur enim homerus sic ad inuicem virum et uxorem habere putans ambos bene fieri taliter se habentes. Nemo enim diligit nec miratur peiorem vniquam se. nec etiam timore cum pudore. sed homini passiones contingunt ad inuicem melioribus et natura benignis timoribus cum scia ad se mulieres. Hunc habetum vlixes ad penelopē habens in absentia eius uxorem nihil deliquit. Agmen non autem propter eandem fidem ad eius uxorem peccauit. in ecclesia dicitur cens mulierem captiuam. et non bonam. imo ut dicam barbaram. in nullo tamen deficere. Elitumestra non eandem bene ex se liberos habentem neque virum communicare visus est. Qualiter enim iuste (qui ante quam sciret illam qualis fieret erga se) nuptia violentiam duxit. Ulixes autem rogante ipsum atlantē filia sibi cohabitare. et promittente ipsam facere immortalem. nec ut fieret immortalis perdere presumpsit uxoris affectum. dilectionem. et fidem. maxime arbitrans penam suam fieri si malus existens immortalitatem mereatur habere. Nam cum filia atlantis tircē iacere noluit propter amicorum salutem. immo respondit ei. quod nihil dulcius eius patria posset videri. quamvis aspera existente. et orauit magis mortalem uxorem filium videre. quam viuere sic et finire et uxore sua fidem suam seruabat. pro quibus recipiebat equaliter ab uxore sua.

Cum commento

In quarto et quinto capitulis principale dictū philosophi est q̄ economus debet studere ut p̄creet sibi optimos filios. Et alia (que resumit) sunt p̄habita

Atque etiā et autor in vltimis oratione ad nauticam honorare. maxime viri et vxoris. cum sit nuptus pudicā societatem. Orauit enim deos sibi dare virum et domum et vnanimitatem aptatam. et virum non quemcūq; sed bonum. Nihil enim magis bonū ip̄a in hominib; ait esse. quantū concordia viri et vxoris in voluntatib; domum regant. Hinc patet rursus q̄ non laudant vnanimitatem ad inuicem que circa pua seruitia fit. s; ea; que animo et prudētia iuste cōiuncta non volūtatib; domus regere non sufficiat. Et iterū dicens. qz cū huius delectatio sit multe q̄dē tristitie inimicis fiūt in ip̄ius aīatis. Nā gaudia multa et maxime ip̄m aut verū dicentē. Nā viro q̄dem circa optima p̄corditer exstibus necesse est vtriusq; amicos sibi ad inuicē p̄cordare. Deū fortes exstēs esse terribiles inimicis suis. amicis at̄ vtilēs. His vero discordatib; dñt et amici. deū vero et infirmos eē. et maxie hui; ip̄e sentire. In istis at̄ mulier maxie precipit alioz. Ea q̄dē q̄ praua sunt et impudica inberere sibi inuicē. ea vero q̄ iuxta posse eoz pudica et iusta sunt indifferēter sibi ip̄is seruire.

Tudentes ergo p̄mo oēm curā parentum habere et vir q̄dē curā eoz q̄ sunt mulieris nō min⁹ q̄ suoz. vxor vero eoz q̄ sunt viri. deū amicorū et filiorū et reorū toti⁹ dom⁹ tā q̄ cōia cura habeāt. Colluctātes ad inuicē ut plurimū bonoz ad quā vtraq; cā fieret. et melior atq; iustior. Dimittent q̄dem supbiā. regentes aut̄ in rōe. et habētes humilē modū mā suetum. At cū ad senectutē veniet libera a beneficio et a multis curis concupiscentiū et volūtatū. que interdum fuit in iuēute habeat

versoris

mulcem. et filijs rēdere vterq; eoz ad domum plurimū bonoz rector fact⁹. et statim scire aut p̄ fortunā malū. aut p̄ virtutē bonū. In q̄b; (q̄ vicerit) maximū meritū a dñs p̄sequit ut pyndarus ait. Dulce em̄ sibi cor et spes mortaliū mltitudinē volūtatū gubernat. Scdm at̄ a filijs felicit̄ ad senectutē depasci. p̄p̄t q̄ p̄p̄ie et cōiter iuste p̄siderātes ad oēs dōs ac hoies eū q̄ vitā hñt. et multū ad suā vxorē et filios et parentes. In scdo tractatu p̄hs ponit q̄dā cōia virū et mulierē respiciētia. In p̄io caplo dicit q̄ tā vir q̄ mulier dñt studere ut habeāt tantā curam de amicis vxoris sicut econtra. In scdo dicit q̄ ip̄i magnā curā dñt habere in iuēute ut i senectute possint secure viuere. et sic dabit eis honor et magna laus ab hoibus. Ad euidētiā aut̄ meliorem oīa predictorū erunt quattuor dubia

Dubitatur primo

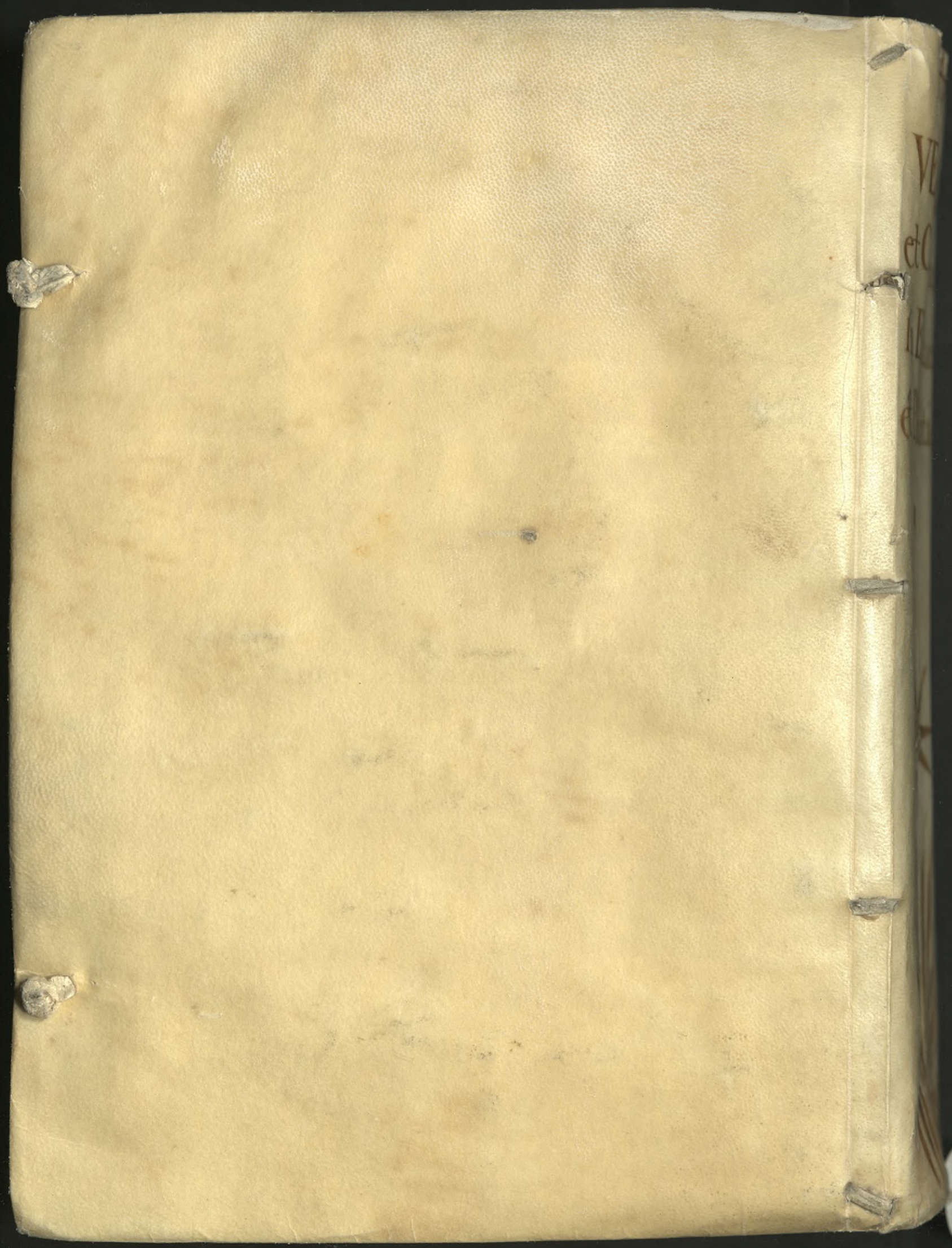
Utrū q̄s d; plus diligere filios q̄ se. Ad h; d; q̄ economus plus d; diligere se q̄ filios et vxorē. Rō est. qz hō d; sibi maxie esse amicus. ix. ethicorū. Etā plus d; videre de muliere bona q̄ de nutrimento p̄p̄ij corporis. Dubitat scdo. utrū q̄s plus d; diligere vxorē q̄ parentes. Et vñ dicit q̄ sic nam p̄pter vxorē quis relinqt parentes. igitur. Scdo plus restringit vxorē q̄ parentib;. ex quo inter eos est vinculū indissolubile. Tercio maiorē h; q̄s amiciciam ad vxorē. Ad hoc d; q̄ non ut patet p̄ p̄m in hoc secūdo. et in ix. ethicorū. Uñ simp̄tr loquendo d; q̄s plus diligere parentes. patet nā a parentib; plus recipit. s; eē et vltuere. Ad primā igit rōem neget assumptū. licet em̄ dñt parētes quo ad habitationē. nō tñ simp̄tr. qz nō min⁹ est eis sp̄ obligatus. Ad scdam d; q̄ solus ad certū temp⁹ plus associat vxorē. sed nō sp̄ nec in oībus. Ad vltimā negetur assumptū. nā inter filios et parētes maxima est amicitia p̄pter oīa bona taz delectabilia q̄ honesta et vtilia.

Dubitatur tercio. utrū debet q̄s plus diligere filios q̄ vxorē. Et videt q̄ nō. qz est vxorē pl⁹ obligat⁹. Scdo. qz vir p̄t abnegare filios et non vxorem. Ad hoc d; q̄ debet plus diligere filios q̄ vxorē. p; qz vxor diligit p̄pter filios q̄ filij plus diligunt. quia p̄pter quod vnūquodq; tale et illud magis. Etiam filij sunt eius p̄es. mō plus debet q̄s diligere suam prem q̄ non prem. Ad primā igit rōem negetur assumptū. et d; q̄ plus est obligatus filijs q̄ vxori. et debet eos educare et cōseruare. Ad scdaz d; q̄ pater nō debet abnegare filios. nec potest nisi p̄pter malicias eozū q̄. et. Dubitat vltimo. utrū debet q̄s plus diligere vxorē q̄ p̄p̄ium corpus. Et videtur q̄ non. qz hō est semper maxime sibi amicus. q̄ plus seipm d; diligere q̄ vxorē. Ad hoc d; loquēdo de amore ordinato tunc dicēdū est q̄ nō. ut satis ostendit rō. De alio aut̄ amore loquēdo (de quo loquitur in hoc scdo) poss; concedi q̄ quis tenetur vxorē plus diligere quo ad eius bonitatem q̄ p̄p̄ij corpus. et q̄ curare de nutrimento p̄p̄ij corporis. Sec⁹ aut̄ est de amore ordinato qui a seipso incipit. Nos autē cum amare concedat. per cuius amorem nos dignos efficiat. q̄ charitas p̄fecta est scdm christum in secula seculorū.

The first of the year was a very cold one, and the weather was very disagreeable. The wind was very strong, and the rain was very much increased. The snow was very much increased, and the ice was very much increased. The weather was very much increased, and the snow was very much increased. The ice was very much increased, and the weather was very much increased.

The second of the year was a very cold one, and the weather was very disagreeable. The wind was very strong, and the rain was very much increased. The snow was very much increased, and the ice was very much increased. The weather was very much increased, and the snow was very much increased. The ice was very much increased, and the weather was very much increased.

The third of the year was a very cold one, and the weather was very disagreeable. The wind was very strong, and the rain was very much increased. The snow was very much increased, and the ice was very much increased. The weather was very much increased, and the snow was very much increased. The ice was very much increased, and the weather was very much increased.

VERSOR.
et Castravol
In Ethica
et Politica

